

Vychodilová, Zdeňka

Prof. PhDr. Helena Flídrová, CSc., jubilující

Opera Slavica. 2016, vol. 26, iss. 4, pp. 62-65

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/136023>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Recenze a zprávy

Docent Radko Purm jubílující. *Cizí jazyky*. 43, 1999–2000, 2, s. 66–67.

Blahopřejeme paní doktorce Běle Neradové. *Češtinář*. 11, 2000–2001, 5, s. 159–160.

O tradicích a perspektivách rusistiky. *Opera Slavica*. 12, 2002, 1, s. 34–37. (Spoluautor Oldřich Richterek.)

Dialog kultur v diskusi. *Opera Slavica*. 13, 2003, 1, s. 33–35. (Spoluautor Oldřich Richterek.)

Ondrejčková, E.: Kontrastívny pohľad na rečové modifikácie foném slovenského a ruského jazyka. *Opera Slavica*. 14, 2004, 2, s. 60–62. (Spoluautorka Běla Neradová.)

Zasedání Valného shromáždění celosvětové organizace učitelů ruského jazyk a literatury MAPRJAL v Sankt-Petěrburgu. *Zpravodaj Univerzity Hradec Králové*. 2004, č. 5. s. 4.

Za docentem PhDr. Radko Purmem, CSc. *Opera Slavica*. 16, 2006, č. 4, s. 67–68.

Jindřich Kesner

Prof. PhDr. Helena Flídrová, CSc., jubílující

31. července letošního roku oslavila 75. narozeniny významná česká lingvistka, rusistka a slavistka prof. PhDr. Helena Flídrová, CSc., dlouholetá členka katedry slavistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Celý profesní život jubílantky je spojen s Filozofickou fakultou Univerzity Palackého. V letech 1958–1962 absolvovala Helena Flídrová, tehdy Svobodová, obor čeština-ruština na Filozofické fakultě UP, kde k jejím učitelům patřily takové významné osobnosti české lingvistiky, jako byli rusisté A. V. Isačenko a R. Zimek či bohemisté M. Komárek a J. V. Bečka. V roce 1968 obhájila rigorózní práci a v r. 1975 kandidátskou disertaci pod vedením svého vědeckého školitele Rudolfa Zimka. V r. 1980 se habilitovala a v r. 2002 byla jmenována profesorkou v oboru ruský jazyk.

Publikovat začala H. Svobodová-Flídrová velmi záhy – od r. 1965 uveřejňovala nejprve řadu recenzí v odborných periodikách jako Československá rusistika, Ruský jazyk, Slovo a slovesnost, Jazykovědné aktuality a Rossica Olomucensia; první odborný článek, pojednávající o syntaktickém hodnocení konstrukcí s modálními slovesy a infinitivem, byl zařazen do prestižního sborníku *Zur grammatischen und lexikalischen Struktur der slawischen Gegenwartssprachen*,¹ který vyšel v Halle v r. 1968.

1 ECKERT, R.: *Zur grammatischen und lexikalischen Struktur der slawischen Gegenwartssprachen*. Halle, 1968.

Již témata obou prvních jubilančních kvalifikačních prací předznamenala její celoživotní badatelské zaměření na ruskou syntax, resp. morfosyntax. V rigorózní práci se věnovala povaze, užití a syntaktické charakteristice infinitivu v ruštině a v češtině, cílem kandidátské práce bylo zpřesnit modální typy rozkazovacích vět pomocí kategorie imperativnosti. Předmětem habilitační práce byla výzvoová modalita v širokém smyslu. Téma poslední, knižně vydané monografie z r. 1991 *Sociolingvistické a psycholingvistické aspekty dialogu a polylogu v ruštině*² již patří do oblasti textové, konkrétně komunikativní syntaxe a jak je patrné z jejího názvu, pojednává o dialogu a polylogu jako o řečových projevech skupinové komunikace. Tato monografická publikace je nejčastěji citovanou prací autorky a dnes již patří do základního fondu české rusistické knižní produkce.

Kromě monografických prací je Helena Flídrová autorkou několika desítek drobnějších i rozsáhlejších odborných studií vesměs publikovaných v prestižních časopisech a periodikách. Za všechny jmenujme např. články v časopise *Československá rusistika* *Verbální výzvoové komunikáty a rozkazovací věty*³ a *Otázky ve výzvoové platnosti*,⁴ dále stati *Dopravní značky z hlediska lingvistického*,⁵ *K užití ruského inkluzivního imperativu*⁶ a *Ke klasifikaci vět podle struktury v ruské a české gramatické tradici*⁷.

V 90. letech se v souvislosti se zaváděním nového studijního směru – bakalářského studia se zaměřením na hospodářskou a sociálně právní sféru – začala prof. Flídrová zabývat odbornou ruštinou. Současně se syntaxí odborné ruštiny však také musela věnovat pozornost syntaxi ruštiny hovorové, aby mohly být stanoveny jejich základní odlišnosti (viz např. článek *K синтаксису научной и разговорной речи русского и чешского языков*⁸. Stati s tematikou syntaxe odborné ruštiny publikovala autorka i v zahraničí. Namátkou uvedme např.: *О некоторых особенностях построения научного текста в русском языке в сопоставлении с чешским*⁹ či *K syntaxi odborného*

- 2 FLÍDROVÁ, H.: *Sociolingvistické a psycholingvistické aspekty dialogu a polylogu v ruštině*. Praha, 1991.
- 3 FLÍDROVÁ, H.: *Verbální výzvoové komunikáty a rozkazovací věty*. *Československá rusistika* 24, 1979, s. 13–18.
- 4 FLÍDROVÁ, H.: *Otázky ve výzvoové platnosti*. *Československá rusistika* 26, 1981, s. 118–122.
- 5 FLÍDROVÁ, H.: *Dopravní značky z hlediska lingvistického*. *Slovo a slovesnost* 40, 1979, s. 232–237.
- 6 FLÍDROVÁ, H.: *K užití ruského inkluzivního imperativu*. *Slavia* 67, 1998, s. 301–304
- 7 FLÍDROVÁ, H.: *Ke klasifikaci vět podle struktury v ruské a české gramatické tradici*. In: *Nosné tradice české slavistiky*. Brno, 2012, s. 236–244.
- 8 FLÍDROVÁ, H.: *K syntaxi naučnej i razgovornoj reči ruskogo i češskogo jazykov*. In: POSPÍŠIL, I., ZELENKA, M.: *Česká slavistika 2008*. Brno–Praha 2008, s. 67–75
- 9 FLIDROVA, G.: *O nekotorych osobennostjach postrojenija naučnogo teksta v ruskom jazyke v sopostavlenii s češskim*. In: *Jazyk i kul'tura*. Belgorod, 2010, c. 119–124.

stylu v ruštině ve srovnání s češtinou¹⁰. V časopise Opera Slavica to pak byl článek *O jednom typu asyndetického souvětí v odborné ruštině ve srovnání s češtinou*¹¹.

Prof. Flídrová taktéž obětavě recenzuje odborné práce svých mladších katederních kolegů, v posledních letech to byly např. recenze na monografie L. Stěpanové a Z. Vychodilové a učební texty J. Kapitánové a L. Vobořila v časopisech Opera Slavica, Slavia a Rossica Olomucensia.

V současné době se H. Flídrová zabývá možnostmi uplatnění teorie gramatického synkretismu v české lingvistické rusistice. Svědčí o tom např. stať *Синкретизм некоторых глагольных форм (в русско-чешском сопоставительном плане)*¹² nebo jubilantčino vystoupení na rusistickém kolokviu na FF MU v Brně v květnu 2016; další dva články k této tematice připravuje v rámci výzkumného grantu na FF UP. Charakteristickým rysem veškerého badatelského přístupu H. Flídrové je jeho důsledný konfrontačně-komparatistický charakter.

I tyto publikace z posledního období jsou důkazem toho, že ústřední oblastí jubilantčina vědecko-pedagogického zájmu zůstává problematika syntaktická. Helena Flídrová je dnes jednou z mála osobností české rusistiky, která se výzkumu syntaktické problematiky věnuje dlouhodobě a kontinuálně. Její dílo dokazuje, že syntax není oblastí přežitou, ale naopak je hodna neustálého dalšího výzkumu a její kladení do nejrůznějších interdisciplinárních souvislostí otevírá nové dimenze náhledu na tuto zdánlivě již plně vědecky prozkoumanou badatelskou oblast.

Profesorka Flídrová je zároveň jako odchovankyně profesorů Isačenka a Zimka důstojnou nástupkyní a pokračovatelkou strukturalistického směřování olomoucké jazykovědné rusistiky. Jsem hrdá na to, že se mohu počítat mezi její žáky i já a že tak mám možnost předávat toto dědictví mladším generacím olomouckých rusistů.

Profesorka Flídrová byla vždy také oblíbenou vysokoškolskou učitelkou, která dokázala i tak obtížnou a ze strany studentů mnohdy obávanou teoretickou disciplínu, jakou je syntax, svým posluchačům přiblížit a „zlidštit“ natolik, že mnozí z nich si pak volili syntaktická témata i pro své diplomové práce nebo s nimi vystupovali na studentských odborných konferencích a soutěžích. Vysokoškolská skripta *Синтаксис русского языка в сопоставлении с чешским*,¹³ která vytvořila ve spoluautorství s prof. Stanislavem Žažou, byla velmi brzy rozebrána a musela být vydána již podruhé.

10 FLÍDROVÁ, H.: *K syntaxi odborného stylu v ruštině ve srovnání s češtinou*. In: *Hľadanie ekvivalentnosti IV*. Prešov, 2009, s. 230–233.

11 FLÍDROVÁ, H.: *O jednom typu asyndetického souvětí v odborné ruštině ve srovnání s češtinou* Opera Slavica, supplementum, XXII, 1/12, s. 24–28.

12 FLÍDROVÁ, H.: *Sinkretizm nekotorych glagol'nych form (v russko-češskom сопоставител'nom plane)*. In: VOBOŘIL, L.: *Teoretičeskije i prikladnyje aspekty lingvističeskoj sinkretologii*. Olomouc, 2015.

13 FLÍDROVÁ, H. a ŽAŽA, S.: *Sintaksis russkogo jazyka v сопоставлении s češkim*. Olomouc, 2005.

Dodnes působí prof. Flídrová jako emeritní profesorka také jako školitelka v doktorském studiu (pět doktorandů své disertační práce pod jejím vedením již obhájilo a jednoho ještě školí). Je též aktivní členkou tří oborových rad na filozofických fakultách v Olomouci a v Brně a (na FF UP pro obory Ruský jazyk a Slovanská srovnávací filologie, na FF MU pro obor Ruský jazyk) a členkou Jazykovědného sdružení ČAV a ČAR.

Helena Flídrová je člověk vzácný nejen po stránce profesní, ale i po stránce lidské. Velmi si vážím toho, že jsem mohla spoustu let strávit v její blízkosti, nejdříve jako její studentka a poté jako kolegyně na katedře. Jako studentka se ostatně vůči ní v určitém smyslu cítím dodnes – vím, že se na ni mohu vždy spolehnout, kdykoli se na ni obrátit s jakýmkoli odborným problémem či dotazem a že mi vždy erudovaně a ochotně poradí a pomůže. A zdaleka nejsem sama, kdo za „Helenkou“ chodí pro radu či pro pomoc.

Za sebe i za všechny kolegy naší jubilentce upřímně přeji do mnoha dalších let především pevné zdraví, hodně sil, spokojenost v osobním životě a neutuchající pracovní elán a tvůrčí entuziasmus.

Zdeňka Vychodilová

Životní jubileum prof. PhDr. Zdeňky Trösterové, CSc.

12. března 2016 oslavila životní jubileum významná česká rusistka a slavistka prof. PhDr. Zdeňka Trösterová, CSc.

Zdeňka Trösterová vystudovala v letech 1954–1958 obor český jazyk a literatura na Vysoké škole pedagogické v Praze. Jejimi učiteli byli mimo jiné profesori Alois Jedlička a Felix Vodička. Později, v letech 1960–1965, si rozšířila specializaci o obor ruský jazyk a literatura, kterému pak zasvětila svou profesní kariéru. Po desetiletém pedagogickém působení na středních školách v Kolíně a v Havlíčkově Brodě nastoupila Zdeňka Trösterová na Pedagogickou fakultu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, kde setrvala až do odchodu do důchodu. Dvě desetiletí zde zastávala funkci vedoucí katedry cizích jazyků a později vedoucí katedry rusistiky.

Po nástupu na PdF UJEP Z. Trösterová záhy získala doktorát v oboru ruský jazyk na základě obhájení rigorózní práce *Vyjadřování temporálně determinálních vztahů dějů ve staré ruštině*. V roce 1977 obhájila kandidátskou disertaci *Konstitutivní rysy staroruského hypotaktického souvětí*. Jejím učitelem a poté i vědeckým školitelem v aspirantuře byl profesor Vladimír Barnet, kterého si Z. Trösterová velmi vážila a který ovlivnil i její další badatelské směřování. V následujícím roce, 1978, byla jmenována docentkou a v r. 1990 profesorkou pro obor ruský jazyk.